

Sinterklaas – een legende

Sinterklaas staat weer voor de deur. En als de kinderen lief zijn geweest, vinden ze op 5 december weer een gevulde schoen die ze de avond tevoren leeg bij de schoorsteen gezet hebben. En dat al honderden jaren. Een goed gebruik, toch? Het is immers een oude traditie! En al ben je een paar jaar ouder geworden, wie denkt niet met plezier terug aan deze ‘schoen-zet-tijd’? Maar wie of wat is Sinterklaas eigenlijk?

Sinterklaas is geen mythologische figuur (dus afkomstig uit de godenleer), ook geen sprookjesbaas die met zijn slee en rendieren door de wolken suist. Sinterklaas is afgeleid van een echte persoon. Maar toch zijn de legende en de feiten bij deze vriend van kinderen en armen niet van elkaar te scheiden. Men vermoedt dat Simeon Metapharstes de biografie van de bisschop van Myra en de bisschop van Pinara (Nicolaas van Sion – vandaar de naam ‘Sinterklaas’) met elkaar vermengd of verward¹ heeft. Daaruit ontstond de ‘heilige² Nicolaas’, in het Nederlands verbasterd tot ‘Sinterklaas’, die al die goede karaktereigenschappen in zich zou verenigen.

De geschiedenis van Nicolaas

Waarschijnlijk is Nicolaas tussen 280 en 286 in Patara geboren (in de buurt van Antalya, dat nu in Turkije ligt). Naar verluidt onderscheidde hij zich al jong van andere kinderen en nam hij afstand van de pleziertjes van andere jonge mensen om in kerken te mediteren. Later zou hij een keer een klomp goud door het raam van een buurman gegooid hebben. Deze buurman wilde zijn drie dochters overgeven aan prostitutie om zijn armoede te kunnen overleven. Maar nu konden deze drie dochters gewoon trouwen.

Na zijn priesterwijding zou Nicolaas het vermogen dat hij geërfd had onder de armen verdeeld hebben. Ook zegt men dat hij onder een keizer gevangengezet en zwaar mishandeld werd. Deze algemeen geliefde bisschop zou op 6 december 345 gestorven zijn; hij werd al gauw een vereerd persoon, zodat hij de heiligenstatus kon krijgen.

Zoals zo vaak wanneer men over een ‘heilige’ niet veel weet te vertellen, ontstaan er legenden. Men zegt dat er in Costantinopel drie officieren waren aangeklaagd wegens hoogverraad. Toen zij in de kerker op hun beul wachtten, riepen zij tot God of Hij hun de heilige Nicolaas te hulp wilde zenden. Die verscheen direct daarna in een droom aan de keizer en dreigde met Gods oordeel als hij het vonnis aan de drie officieren zou laten voltrekken. Naar men zegt, heeft de keizer de drie onschuldige mannen toen vrijgelaten. Sindsdien geldt de heilige Nicolaas als helper tegen verkeerde vonnissen.

Het sinterklaasfeest – een gebruik

Uit varianten van deze legende ontwikkelde zich binnen de kerkelijke scholen al in de dertiende eeuw het huidige sinterklaasgebruik. Een bebaarde sinterklaas komt op 5 december bij de kinderen op bezoek en vraagt hen of zij iets op hun geweten hebben. Aanvankelijk was Sinterklaas een weldoener in de zin die velen Christelijk vonden. Later zijn er allerlei Germaanse mythen met dit gebruik in verband gebracht: de met ketens rammelende Zwarte Piet (een duivelsgestalte) kwam erbij. In het

¹ En ook hier zijn er veel bronnen die verschillende namen en plaatsen vermelden.

² Sinds de 13^e eeuw mogen alleen pausen een gestorvene heilig verklaren. Voorwaarde is dat er ten minste twee wonderen zijn gebeurd op voorbede van deze heilig te verklaren persoon. Deze hele handeling van heilig- of zaligverklaring door een menselijke paus is volledig in tegenspraak met Gods Woord. Daar worden geen doden heilig verklaard, maar iedereen die zijn leven heeft overgegeven aan Jezus Christus wordt ‘heilige’ genoemd (bijv. in Ef. 1:1 en op vele andere plaatsen).

midden van de negentiende eeuw werd vervolgens in Noord-Duitsland een nieuw personage in het sinterklaasverhaal opgenomen: de Kerstman zoals wij die nu kennen. Met de eigenlijke historische figuur heeft hij hoegenaamd niets meer te maken!

De Christen en Sinterklaas

Nu dringt zich de vraag op of een Christen dit romantische gebruik kan navolgen en ook zijn schoen kan zetten.

Allereerst moet er verschil worden gemaakt tussen het schoen zetten en het daarachter liggende gebruik. Op zichzelf is het zeker leuk voor kinderen om een paar pepernootjes of wat snoepgoed te krijgen – dat is duidelijk. Een andere vraag komt dan ook op: Hoe leggen wij onze kinderen dit gebruik uit? Of waarom volgen wij zelf deze legende met kinderen, vrienden of ouders? Want lekkernijen kun je ook wel eten en weggeven zonder ze in deze vorm te gieten.

In werkelijkheid is het zo dat er op veel kinderen wordt ingepraat – al is het misschien maar voor de grap – dat Sinterklaas langsgesproken is en dat die naar hun goede gedrag heeft gekeken. En alleen lieve kinderen krijgen snoep. Het gaat mij hier niet om de genotzucht of de genotmaatschappij waar we mee te maken hebben. Want tegenwoordig laten velen het niet bij een beetje snoepgoed. Dat is al een probleem op zich.

Het gaat mij erom dat wij – al is het maar voor de grap – vertellen over iemand die niet meer leeft maar die toch bepaalde dingen doet. Daarmee wordt kinderen iets voorgespiegeld wat in hun begrip op toverij lijkt.

Misschien komt deze uitspraak extreem over. Maar: ook onder Christenen schijnt het niet ongebruikelijk te zijn om zelf mee te spelen, verkleed als sinterklaas of kerstman. Deze voorspiegeling van onjuiste feiten betekent een (extra) misbruik van het kinderlijke geloof.

Wij worden vermaand: ‘Leg daarom de leugen af en spreek de waarheid, ieder tegen zijn naaste; wij zijn immers leden van elkaar’ (Ef. 4:25). Daarom mogen wij niemand wijsmaken dat de sinterklaaslegende waar is – ook onszelf niet.

Moderne afgodendienst

Voor iedere Christen zou het duidelijk moeten zijn dat hij geen zogenaamde heiligen kan vereren. Elke verering van een mens in plaats van de Heere Jezus is afgodendienst. Bij deze zogenaamde heiligen hoort ook Sinterklaas. Moet ik dan maar een gebruik volgen dat één van deze ‘heiligen’ vereert en mij daardoor scharen onder afgodenplegers?

Wij lezen in de Bijbel: ‘Welke gemeenschap is er tussen licht en duisternis? En welke overeenstemming is er tussen Christus en Belial? ... Of welk verband is er tussen de tempel van God en de afgoden?’ (2 Kor. 6:14-16). En Johannes roept de lezers van zijn brief helemaal aan het slot toe: ‘Kinderen, wees op uw hoede voor de afgoden!’ (1 Joh. 5:21).

Christenen kunnen met vreugde en plezier met kinderen een spel doen. En zij kennen een God Die ‘ons alle dingen in rijke mate verschaft om ervan te genieten’ (1 Tim. 6:17) – ook chocola. Met leuke en slimme ideeën kan een kinderfeestje of een gezinsmiddag een heel vrolijk samenzijn worden; en niemand zal dan een spookverhaal of ‘heiligen’-legende missen. Wie de kinderen iets goeds geeft, zal in de regel ook het goede oogsten. Veel plezier gewenst bij de eerstvolgende kinderactiviteit!

En wat als alle klasgenoten, burens of collega’s de volgende ochtend vertellen over de rijkdom aan cadeaus die ze in hun schoen gevonden hebben? Dan hebben wij een kans om te vertellen over Degene Die in waarheid barmhartig, zachtmoedig en nederig van hart was. Dat klinkt misschien een beetje goedkoop als hulpmiddel, en meestal heb je wel wat moed nodig om op die manier voor de Heere uit te komen. Maar die moed moeten wij opbrengen voor Hem Die niet alleen wonderen gedaan heeft, maar Die ook op Golgotha Zijn leven voor ons gegeven heeft.